

รายงานสรุป

โครงการพัฒนาสุขภาพิบาลในโรงเรียนและชุมชน (บ้านเรือนสะอาด
ชุมชนน่านมอญ ป้องกันโรคภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม) ตามแนวทางโครงการ
พระราชดำริด้านสาธารณสุข ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ระหว่างวันที่ ๑๔ – ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลนาดี
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

โครงการพัฒนาสุขภาพิบาลในโรงเรียนและชุมชน(บ้านเรือนสะอาด ชุมชนน่ามอง ป้องกันโรคภัย
ใส่ใจสิ่งแวดล้อม) ตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕
โดยมีเนื้อหาของโครงการดังนี้

การสุขภาพิบาลที่พักอาศัย

บ้านพักอาศัยเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในบรรดาปัจจัยสี่ของมนุษย์ บ้านผิสุลักษณะผลเสียต่อร่างกายจิตใจและ
สมรรถภาพของบุคคลภายในบ้านได้ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลกได้ประชุมพิจารณาและวาง
กฎระเบียบเรื่องที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณสุข เช่น เกี่ยวกับการระบายอากาศ เสียง แสงสว่าง การ
ควบคุมอากาศสกปรก น้ำดื่ม-น้ำใช้ การกำจัดน้ำโสโครกและการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย และการวางผังเมืองเพื่อให้
อยู่อาศัยมีความสุขสบาย รวมทั้งมีความเป็นอิสระในชีวิตส่วนตัวและครอบครัวด้วย จึงจะเหมาะสมกับคำว่า “บ้านคือ
วิมานของเรา”

สุขภาพิบาลอาหาร

ส่วนผสมในอาหารบางชนิด เช่น วัตถุเจือปนอาหาร สี เครื่องปรุงแต่งกลิ่น รส รวมทั้งจุลินทรีย์ และสารพิษต่าง
ๆ ที่อยู่ในวัตถุดิบ ภาชนะอุปกรณ์ ผู้สัมผัสอาหาร สัตว์นำโรค หรือสภาพแวดล้อม อาจปนเปื้อนในอาหารได้ในทุก
ขั้นตอน ตั้งแต่การขนส่ง การเตรียม การปรุง การเก็บรักษา และการจำหน่ายอาหาร เมื่อเรากินอาหารที่มีการปนเปื้อน
เข้าไป เชื้อโรค พยาธิ และสารเคมีในอาหารก็อาจเป็นโทษต่อร่างกาย ทำให้ผู้บริโภคเกิดการเจ็บป่วยและเป็นอันตราย
ถึงชีวิตได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการในเรื่องสุขภาพิบาลอาหารเพื่อป้องกันและควบคุมให้อาหารมีคุณภาพ สะอาด
และปลอดภัยต่อการบริโภค

น้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ทั้งของคน สัตว์ และพืช อย่างไรก็ตามแม้ว่าน้ำจะเป็นสิ่งจำเป็นและม
ีความสำคัญมากที่มนุษย์ต้องพึ่งพา ซึ่งถ้าหากน้ำนั้นสกปรกมีเชื้อโรคหรือมีสารพิษเจือปนอยู่ เช่น เชื้ออหิวาตกโรค ไข้
ไทฟอยด์ โรคบิด ยาฆ่าแมลง สารปรอท สารหนู ฯลฯ เมื่อมนุษย์ดื่มน้ำบริโภคเข้าไปแล้วก็จะทำให้ร่างกายเกิดโรคระบาด
ล้มป่วยเป็นจำนวนมาก ได้เหมือนกัน การจัดหา น้ำดื่มที่สะอาดและถูกหลักสุขภาพิบาลยังเป็นปัญหาสำคัญสำหรับ
ประเทศไทย ทั้งในชุมชนเขตเมืองและในท้องที่ชนบทที่อยู่ห่างไกล การพัฒนาทางด้านวิศวกรรมสุขภาพิบาลจำเป็น
จะต้องดำเนินการควบคู่กับความเจริญของบ้านเมือง

วิธีการแยกขยะ

ขั้นตอนการคัดแยกขยะในบ้าน มีดังต่อไปนี้

๑. แยกขยะทั้ง ๔ ประเภทออกจากกัน โดยมีรายละเอียด คือ

- ขยะย่อยสลาย : ให้แยกกระหว่างเศษอาหารกับเศษใบไม้ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ที่แตกต่าง โดยควรจัดเก็บ
ในภาชนะที่สามารถปิดได้

- ขยะรีไซเคิล : ให้แยกขยะรีไซเคิลแต่ละชนิดออกจากกัน เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้ และความง่ายในการ
นำไปขาย โดยขยะรีไซเคิลมีทั้งหมด ๔ ชนิดหลัก ๆ ได้แก่

• กระดาษ : ควรแยกหนังสือพิมพ์ สมุด หนังสือ กล่อง ลัง และเศษกระดาษออกจากกัน แล้วมัดแต่ละชนิดไว้ให้
เรียบร้อย

• แก้ว : กำจัดผลิตภัณฑ์ที่อยู่ข้างในออกให้หมด จากนั้นทำความสะอาดให้เอี่ยม แล้วเก็บรวมกันไว้ได้เลย

• พลาสติก : กำจัดผลิตภัณฑ์ที่อยู่ข้างในออกให้หมด จากนั้นทำความสะอาดให้เอี่ยม แล้วทำให้แบนเพื่อเซฟ
พื้นที่ สุดท้ายก็เก็บโดยแยกกระหว่างพลาสติกขุ่นและพลาสติกใส

- โลหะหรือโลหะ : กำจัดผลิตภัณฑ์ที่อยู่ข้างในออกให้หมด จากนั้นทำความสะอาดให้เอี่ยม แล้วทำให้แบนเพื่อเซฟพื้นที่ สุดท้ายก็เก็บรวมกันไว้ได้เลย

- ขยะอันตราย : ให้แยกขยะอันตรายออกจากขยะประเภทอื่น แล้วก็แยกชนิดของขยะอันตรายอีกด้วยด้วย อย่าเก็บปนกันเด็ดขาด นอกจากนี้ควรใส่ไว้ในภาชนะที่แข็งแรง มิดชิด และไม่รั่วไหลด้วย

- ขยะทั่วไป : เก็บรวมกันไว้ได้เลย

๒. นำขยะประเภทต่าง ๆ เก็บไว้ในถุงขยะหรือถังขยะที่แยกตามสีที่กำหนดอย่างเหมาะสม

๓. เก็บถุงขยะหรือถังขยะทั้งหมดไว้ในบริเวณที่สะอาด สว่าง อากาศถ่ายเท ไม่ขวางทางเดิน และไม่ใกล้แหล่งอาหาร

๔. แยกขยะอันตรายออกจากขยะประเภทอื่น และควรดูแลการขนย้ายขยะประเภทนี้มากเป็นพิเศษ หรือทางที่ดีจะนำไปทิ้งในสถานที่ที่รับเก็บขยะอันตรายโดยเฉพาะก็ได้

๕. อย่าเก็บขยะที่เสี่ยงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ หรือเสี่ยงเกิดการรั่วไหลเอาไว้ใกล้ตัวเป็นเวลานาน

๖. ในกรณีที่ล้างทำความสะอาดขยะประเภทต่าง ๆ แล้วมีไขมันหรือน้ำมันปนเปื้อน ควรกรองเศษตะกอนต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ไหลลงไปอุดตันในท่อระบายน้ำสาธารณะ

๗. หลีกเลี่ยงการเผาทำลายขยะโดยไม่จำเป็น เพื่อป้องกันการส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

วิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสม

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย (Method of Refuse Disposal) มีหลายวิธีด้วยกัน เป็นวิธีที่ถูกต้องสุลักษณะบ้างไม่ถูกต้องสุลักษณะบ้าง เช่น นำไปกองไว้บนพื้นดิน, นำไปทิ้งทะเล, นำไปฝังกลบ, ใช้ปรับปรุงพื้นที่, เผา, หมักทำปุ๋ย, ใช้เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ การจัดการและการกำจัดขยะ แต่ละวิธีต่างมีข้อดีข้อเสียต่างกัน การพิจารณาว่าจะเลือกใช้วิธีใดต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ปริมาณของขยะที่เกิดขึ้น รูปแบบการบริหารของท้องถิ่น, งบประมาณ, ชนิด - ลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอย, ขนาด สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่จะใช้กำจัดขยะมูลฝอย, เครื่องมือเครื่องใช้, อาคารสถานที่, ความร่วมมือของประชาชน, ประโยชน์ที่ควรจะได้รับ, คุณสมบัติของขยะ เช่น ปริมาณของอินทรีย์อินทรีย์สาร การปนเปื้อนของสารเคมีที่มีพิษและเชื้อโรค ปริมาณของของแข็งชนิดต่าง ๆ ความหนาแน่น ความชื้น การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์แมลงนำโรค และทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์พาหนะโรคติดต่อต่างๆ

๑. หมั่นเปลี่ยนน้ำในภาชนะภายในบ้าน ทุกๆ ๗ วัน เช่น แจกันดอกไม้สดที่ประดับตกแต่ง รวมทั้งภาชนะและขวดประเภทต่างๆที่มีน้ำบรรจุอยู่ภายใน

๒. สำรวจและปิดแหล่งบรรจุน้ำภายในบ้าน ที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เช่น โอ่งน้ำดื่ม น้ำใช้ บ่อซีเมนต์ที่ใช้เก็บน้ำในห้องน้ำ ควรสำรวจว่ามีลูกน้ำหรือไม่ หากมีก็ควรกำจัดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยุงลายภายในบ้าน

๓. บ้านใดที่มีถ้วยใส่น้ำหล่อขาตู้กับข้าวกันมดหรือสัตว์รบกวนอื่นๆ อาจจะใส่ทรายอะเบท หรือซีเถ้าแทนการใส่น้ำก็จะช่วยลดพื้นที่เพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้

ความสำคัญของทรายอะเบท

ผลิตภัณฑ์สารเคมีกำจัดแมลง “ทรายอะเบท” สารออกฤทธิ์ คือ temephos (กลุ่มเคมี organophosphate) มีค่าความเป็นพิษ (LD₅₀) เท่ากับ ๘๖๐๐ mg/kg. ใช้ประโยชน์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลายพาหะนำโรคไข้เลือดออก ยุงรำคาญ ยุงก้นปล่อง ทรายอะเบทออกฤทธิ์ ภายใน ๑ ชั่วโมง และคงฤทธิ์อยู่ได้นานกว่า ๓ เดือน มีอินทรีย์วัตถุตกค้าง/ปนเปื้อนอยู่น้อย กระทรวงสาธารณสุขได้นำมาใช้ในการกำจัดลูก น้ำของยุงลายตามบ้านเรือนของประชาชน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกซึ่งมียุงลายเป็นพาหะ สารออกฤทธิ์ของทรายอะเบทคือ temephos ซึ่งสารเคมีฟอส จะออกฤทธิ์ทำลายระบบประสาทการหายใจของลูกน้ำยุงชนิดต่างๆ รวมทั้ง สามารถกำจัดตัวอ่อนของแมลงต่างๆ เช่น รึ้นน้ำจืด รึ้นน้ำเค็ม รึ้นดำ แมลงหวี่ขาว เป็นต้น ทรายอะเบท ยังปลอดภัยต่อคน ปลาและสัตว์ทุกชนิด ยกเว้นปลาทอง อาจเกิดอันตรายได้

วิธีใช้ คือ นำทรายอะเบท ๑ กรัม ใส่ในน้ำ ๑ ลิตร หรือ ๑๐ กรัม ในน้ำ ๑๐๐ ลิตร หรือทรายอะเบท ๒๐ กรัม ในน้ำ ๒๐๐ ลิตร (ตมั่งกร) สามารถใส่ทรายอะเบทได้ทั้งในน้ำดื่ม (องค์การอนามัยโลกและ อย.แนะนำยี่ห้ออื่นๆ ควรศึกษารายละเอียดข้างล่าง) และสามารถใช้ในท่อระบายน้ำ น้ำตามท้องร่อง ต่างๆ

ข้อดี ของการใช้ทรายอะเบท ได้แก่

๑. เมื่อใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่มีน้ำขัง ทรายอะเบทจะออกฤทธิ์ภายใน ๑ ชั่วโมง และจะป้องกันไม่ให้เกิดลูกน้ำ ได้นานประมาณ ๓ เดือน (ขึ้นอยู่กับวิธีการใช้น้ำด้วย)

๒. ทรายอะเบท เป็นสารเคมีที่มีอันตรายน้อย (LD๕๐ ๘๖๐๐ mg/kg.) ถ้าใส่ทรายอะเบทตามอัตราส่วนที่ กระทรวงสาธารณสุขแนะนำ จะไม่เกิดอันตรายทั้งคนและสัตว์เลี้ยง

ทรายอะเบท ๑% เอสจี (ABATE ๑% SG) เป็นทรายเคลือบสารที่มีฟอส (Temephose) ความเข้มข้น ๑ % สารที่มีฟอสเป็นสารเคมีกลุ่ม ออแกโนฟอสเฟส (Organophosphate) ซึ่งมีฤทธิ์ทางระบบประสาทการหายใจของ ลูกน้ำยุง ชนิดต่างๆ มีขนาด ๒๕ กก./ถัง ขนาด ๒๐ กรัม/ซอง ขนาด ๕๐ กรัม/ซอง และ ขนาด ๑๐๐ กรัม/ซอง รวมทั้งยังมีบรรจุ ๒๐ กรัม ในซอง แบบถุงชา ซึ่งสามารถใส่ในตมั่งน้ำได้เลยโดยไม่ต้องบรรจุใหม่

ทรายอะเบท ๑ % เอสจี เป็นเครื่องหมายการค้า ของบริษัทบีเอเอฟเอส ซึ่งเป็นการเรียกชื่อเหมือนชื่อสามัญทั่วไป ทำให้ผู้บริโภคหรือแม้แต่ผู้ขายเองเข้าใจผิด ฉะนั้น ทรายอะเบท คือทรายเคลือบสารที่มีฟอส ๑ % ยี่ห้ออะเบท (หรือตราพระอาทิตย์)

ควรใช้ทรายอะเบท ตามอัตราที่กำหนด เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อคนและสัตว์เลี้ยงก่อนใช้ทรายอะเบท ควรศึกษารายละเอียดและอ่านคำแนะนำ วิธีการใช้ในฉลาก และปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๕ ณ วัดศรีมงคล หมู่ที่ ๘ กลุ่มเป้าหมาย ๖๕ คน หมู่ที่ ๗,๘

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางบ้าน หมู่ที่ ๕ กลุ่มเป้าหมาย ๔๕ คน หมู่ที่ ๒,๕,๖

-๘-

